

Петко Тодоров

Въ сферата на най-висшите въпроси на духа ни прѣнася Слънчова женидба, въ която сж намѣрили своя завършекъ много отъ мотивитѣ на неговите драми и на останалите идилии. Слънчова женидба и Симфония на безнадъжността на Пенча Славейкова — представява най-възвишени концепции въ нашата поезия и означаватъ нейното възмогване до общечовѣшки проблеми. Въ Слънчова женидба закона на своята природа, Слънчо е потърсилъ щастие въ земна любовь; но мжкитѣ които разкъжватъ неудовлетворената въ своите най-дѣлбоки пориви на негова душа, го каратъ скоро да отстѫпи прѣдъ всепобѣдната мощь на своите творчески пориви и да се откаже отъ земни пожелания: — сърдечните чувства и ламтения на човѣка се принасятъ жертва на по-дѣлбоките въжделания на художника. Но особената прѣстъ и поетичностъ на концепцията на Тодорова се съдѣржа въ това, че той, като вдѣлбочава своеобразните български варианти на легендата за женидбата на слънцето, внася въ нея яснѣй дѣлбоко поетиченъ символъ, който му позволява да схваща Слънцето като творящъ гений въобще. Подпомогнатъ и отъ персонификацията на нашата народна поезия, поетътъ, като сливашъ всѣка стжика козмическо и психическо, отъждествява обрѣза на слънцето съ образа на поета-художникъ: животворната сила въ природата — съ източника на всѣка духовенъ животъ въ обществата. Носящето се въ самотни висини слънце става видимъ символъ на творящия въ мжчителна душевна самота поетъ. — Завелъ е Слънчо хубава Грозданка въ бащини двори и, изнемогналъ въ омантѣ на любовта, забравилъ е да свѣти и да грѣе. Въ скрежъ и ледъ се е вакаменило всичко и угласналь е всѣки животъ на земята. Но скоро изблихватъ съ стихийна мощь най-дѣлбоките пориви на неговата душа: пролѣтни вихри сж завилнѣли и пробудила се е мжката на творческия копнѣж. И не намира нигдѣ покой въ своите високи кули. Обхванатъ отъ мощна сила на вдѣхновение, напуска той майка и жена, и въ несвѣсенъ полетъ се устремява въ далнини — „разпрѣсва облаци и мъгли и цѣлъ руменъ-кравенъ се усмихва въ висини“ — всичко да огрѣе и пробуди за животъ. Образитъ на творенъ животъ и красота въ природата се смѣняватъ съ образи изъ ателисто на пластическия художникъ — паралелътъ между психическо и козмическо е проектиранъ до край, и дава на цѣлото рѣдка възвишеностъ. Едва ли трагиката въ живота на творящия е била въплътена съ такава трогателностъ, както въ Слънчова женидба. — безъ да изключваме и прѣлестната елегия — епилогътъ на Ибсеновия изгубенъ за живота животъ, безъ да изключваме и Когато жертвите възкръснели. Дѣто е изобразено повече проклятието на занаята, а не безрадостния жребий на творящия въ душевна самота гений-художникъ, не позналъ животъ, ни радостъ въ свѣта.

Съктствието на всѣки шовинизъмъ, — каза той на банкета, устроена въ негова чест прѣзъ юлия настолата година въ София — обективно отнасянѣ даже къмъ враговете, хуманностъ и человѣкоблагъ — тия тѣй характерни за руския интелигентъ черти, азъ намирамъ и у българската интелигенция, еднѣ отъ най-симпатичнѣ прѣдставители на която се явява българския поетъ Петко Тодоровъ” (Думи, казани отъ Милково на банкета, който съдѣре стоящата на изложението въ септември 1908 година, когато той се одигъ въ София), тойѣ за „одновенъ“ Мурчукъ, съдѣ прѣдстави за одновенъ Чукъ и т. д.